

Kennis en verantwoordelijkheid in het recht

Onderzoeksprogramma Rw 2007-2012

1 Algemene thematiek

Individuele en organisaties participeren in het maatschappelijk verkeer in steeds wisselende rollen. Variatie in deze rollen betekent vrijwel altijd ook variatie in verantwoordelijkheid. De huidige samenleving vertoont daarbij een grote mate van variëteit en complexiteit, mede in het licht van de geografische grenzeloosheid. Met name het concept verantwoordelijkheid is maatschappelijk relevant en voorwerp van onderzoek vanuit diverse wetenschappelijke disciplines. Voor het onderhavige onderzoeksprogramma OUNL-RW wordt de blik met name gericht op de doorwerking van de diversiteit in rollen en in verantwoordelijkheid in het recht en de rechtspraktijk.

In het recht is een afspiegeling van de variatie in rollen waarneembaar doordat individuen en organisaties in het recht, als dragers van rechtssubjectiviteit, inderdaad niet gezien worden als allemaal gelijk, maar juist als zeer divers. Men is nationaal staatsburger, inwoner van gemeente X, eigenaar van een onroerende zaak in gemeente Y, stemgerechtigd voor het Europees Parlement, aanbieder of afnemer van een financiële dienst, verhuurder van een appartement, bestuurder van een auto, vergunninghouder van een horecagelegenheid, gebruiker van internet enzovoort. De opsomming is oneindig. De verschillende hoedanigheden worden telkens opnieuw in het recht benoemd, in verhouding met anderen geplaatst en voorzien van passende rechten en plichten. Zo wordt de rechtssubjectiviteit steeds ingevuld variërend naar de rol/functie die de drager ervan in de concrete verhoudingen vervult. Het is opvallend dat van de variatie in rol (rechtens spreekt men ook wel van kwaliteit) het *kennisaspect* geleidelijk aan sterk op de voorgrond is komen te staan. Diversiteit in rollen is gekoppeld aan een variatie in kennis, dat wil zeggen: variatie in het ter beschikking hebben van voor de rol relevante informatie. In het recht wordt er niet zelden van uitgegaan dat kennis en verantwoordelijkheid aan elkaar gekoppeld zijn. Waar de kennis is ligt ook de verantwoordelijkheid. Waar rechtens de verantwoordelijkheid ligt dient ook de kennis op het niveau gehouden te worden, dat nodig is om die verantwoordelijkheid 'waar te maken'. Omdat de verantwoordelijkheid rechtens uitgedrukt wordt in zorgplichten kan als uitgangspunt genomen worden, dat variatie in kennis en in zorgplichten over en weer met elkaar verbonden zijn.

Deze koppeling blijkt in het positieve recht instrumenteel te zijn om risico's in de moderne samenleving te verminderen, te verplaatsen of te (her)verdelen. Risico dragen in het geval er iets mis gaat vormt rechtens immers de tegenhanger van zorgplicht en verantwoordelijkheid. Soms is het daarbij de bedoeling om ongelijkheid tussen rechtssubjecten te corrigeren, soms om de risico's voor de partij met een te zwaar ervaren verantwoordelijkheid te verlichten.

In het openbaar bestuur bijvoorbeeld draagt de overheid op verschillende terreinen de verantwoordelijkheid voor wat vanouds een voorwerp van overheidszorg was over aan private partijen en stelt voor nadere regulering, toezicht en handhaving een pseudo-publieke instantie op. Kijken we naar de bestuurlijke regelgeving van de afgelopen jaren, dan kunnen we een ontwikkeling ontwaren die erop gericht is om méér dan voorheen de 'eigen verantwoordelijkheid' van private partijen te benadrukken. De gedachte daarbij is dat de in

publiekrechtelijke regelgeving neergelegde algemene zorgplichten nader worden gespecificeerd door private actoren (en toezichtsinstanties). Mede omdat door de globalere publiekrechtelijke regulering de onzekerheden en daarmee ook de (aansprakelijkheids)risico's in het maatschappelijk verkeer toenemen, wordt – annex aan de publiekrechtelijke deregulering – de regulering in het private domein gedetailleerder. De directe 'last' die private actoren ondervinden van overheidsregulering vermindert weliswaar, maar de private regulering neemt toe. Dit heeft ook belangrijke gevolgen voor het private contracten- en aansprakelijkheidsrecht. Bovendien zien we dat op een aantal terreinen bestaande privaatrechtelijke regelgeving wordt aangevuld met publiekrechtelijke regelgeving. Een aparte instantie (in de vorm van een zelfstandig bestuursorgaan) wordt toegerust met controle- en handhavingsbevoegdheden.

Als gevolg van deze beweging is de precieze informatie over hoe men juridisch correct kan (moet) handelen, de kennis die nodig is voor het adequaat vervullen van de specifieke rol, niet meer bij het bestuursorgaan te vinden. De burger of het bedrijf wordt voorzien van een algemene plicht om in de bijzondere hoedanigheid rechtens correct te handelen en moet zelf de kennis vergaren die daarvoor nodig is. Als drager van een bepaalde kwaliteit is het rechtssubject zelf verantwoordelijk voor de stand van zijn kennis. Hij draagt bij falen in dat opzicht het risico, wanneer er kwalijke gevolgen intreden. Dat laatste valt ook waar te nemen als we voor het rechtssubject invullen: de juridische professional. Door allerlei omstandigheden gedreven worden deze personen – dat kan een rechter of een ambtenaar bij een bestuursorgaan zijn, maar ook een advocaat – momenteel sterk gedreven hun activiteiten en procedures zo in te richten, dat het zo weinig mogelijk aan de kwaliteit van de kennisverwerving te wijten zal zijn, wanneer er iets fout gaat. Buitengerechtelijke geschillenbeslechting in specifieke branches voorziet wellicht wél in de behoefte aan specialistische kennis. Dat houdt de vraag naar de positionering ten opzichte van de overheidsrechtspraak actueel.

De koppeling van variatie in kennis en verantwoordelijkheid/risico is een fenomeen dat niet beperkt is tot bepaalde deelgebieden van het recht. Daarom vormt het een wetenschappelijk interessante insteek voor een aantal onderzoeksvragen voor het geprogrammeerde onderzoek in de Faculteit Rechtswetenschappen, welke als zodanig niet aan de verschillende vakgebieden gebonden zijn. Deze vragen worden hieronder geformuleerd en in verschillende richtingen uitgewerkt.

2 Deelprogramma Kennis en risico

In de vormgeving van rechtsverhoudingen speelt kennis en kennisoverdracht een belangrijke rol bij de nieuwe verdeling of regulering van risico's. Op welke wijze wordt dit gerealiseerd en wat zijn de consequenties ervan voor de positie van individuele (rechts)personen?

Kennisdragers hebben zorgplichten en houders van verantwoordelijkheid hebben de plicht hun kennis op peil te houden, zo is in de inleiding gesteld. Met behulp van zorgplichten die een koppeling vertonen met kennis, wordt verantwoordelijkheid verdeeld of verplaatst. Op de vormgeving van de verhouding tussen overheid en burger werd hiervoor al gewezen, inclusief de consequenties voor de regulering en het toezicht. Zo worden vergunningplichten vervangen door algemene regels, worden gedetailleerde vergunningen vervangen door vergunningen-op-hoofdlijnen en worden gedetailleerde gedragsvoorschriften (die precies

aangeven hoe de normgeadresseerden moeten handelen) vervangen door doelvoorschriften en zorgplichtbepalingen (waarbij aan de normgeadresseerden keuzevrijheid wordt gelaten om te bepalen hoe ze aan het in de norm gestelde doel voldoen). Rechtstreeks overheidstoezicht wordt daarbij veelal vervangen door toezicht door private instanties, die van overheidswege moeten zijn erkend of gecertificeerd, waarbij het overheidstoezicht zich met name richt op een adequate taakuitoefening door die private instanties (overheidstoezicht op privaat toezicht). En dat overheidstoezicht vindt, mede onder invloed van Europeesrechtelijke ontwikkelingen, veelal plaats door 'op afstand' geplaatste agentschappen of zelfstandige bestuursorganen (voorbeeld: de Mededingingsautoriteit). Voorts is waarneembaar een verplaatsing van verantwoordelijkheid voor het vermijden van risico's rechtstreeks naar de burgers. Bij hen wordt een zorgplicht neergelegd voor de naleving van de wet en de burger of ondernemer moet zelf maar zorgen dat hij over de kennis kan beschikken om daaraan te voldoen (vgl. het *state of the art* verweer bij milieuaansprakelijkheid). Ook de recent opgekomen (semi-) publieke toezichthouders, zoals de AFM en de Consumentenautoriteit, streven bij handhaving van wet- en regelgeving naar het optimaliseren van de eigen verantwoordelijkheid van de burger, op basis van transparant gedragstoezicht op aanbieders. Deze autoriteiten zijn niet enkel met privaatrechtelijke maar ook met publiekrechtelijke handhavingsbevoegdheden toegerust. Zo kan de Consumentenautoriteit bijvoorbeeld een bestuurlijke boete opleggen ingeval van het schenden van een aantal in het BW opgenomen regels inzake algemene voorwaarden.

In strafrechtelijke optiek beïnvloedt de verdichting van het woud van gedragsregels, als uitwerking van de zorgplichten, de eisen voor strafrechtelijke aansprakelijkheid. Kennis en dus de wetenschap neemt een grotere plaats in bij de subjectieve aansprakelijkheidsvoorwaarden en de betekenis van het verkeerde wilsbesluit voor de aansprakelijkheid zal verminderen. Verder heeft de geschetste ontwikkeling in het administratieve recht gevolgen voor het strafrecht in die gevallen dat strafrechtelijke handhaving naast het bestuursrecht bestaat. De ontwikkelingen in de materiële aansprakelijkheidsvoorwaarden (gedraging, subjectieve vereisten, kwaliteit van de dader), waartoe de combinatie van specifieke gedragsregels en strafbaarstelling de aanzet geeft, wordt in het onderzoek betrokken. Interessant is om naast formeel-juridische voorschriften ook de informele, in het specifieke maatschappelijke veld tot ontwikkeling komende regels, protocollen en best practices in te sluiten. Welk effect heeft de toename van dat soort gedragsregulering op de inhoud van strafrechtelijke aansprakelijkheidsvoorwaarden van daders met een specifieke kwaliteit? [promotieproject: de doorwerking van de verschillende kwaliteiten in de strafrechtelijk regulering van de digitale veiligheid; senioronderzoek: subjectieve bestanddelen en gedraging bij kwaliteitsdaders]. Dat sluit aan op het geschetste fenomeen, dat in het staats/bestuursrechtelijk onderzoek betrokken wordt: de inwisseling van regulering via formele voorschriften voor 'andere' vormen van regulering.

Beziet men het civiele recht, dan blijkt ook daar dat kennis bij (één der) partijen juridische implicaties kan hebben. Bij de kennisdrager wordt een zorgplicht neergelegd. De kennisdrager dient de wederpartij van het maken van fouten te behoeden. Dit aspect wordt in de literatuur en rechtspraak meer en meer over het voetlicht gebracht. Meer nog, deze zorgplicht belet de kennisdrager onder omstandigheden van bepaalde verweermiddelen gebruik te maken. Men kan dit als volgt zien. Zelfs wanneer één partij voldoende deskundig is om fouten te onderkennen, ontslaat dit diens wederpartij niet van de verplichting hem te waarschuwen voor fouten die hij kende of behoorde te kennen.

In het civielrechtelijk onderzoek kunnen aldus de grenzen van mededelings-, informatie- en onderzoeksplichten worden verkend. Dit vraagstuk kan voorts worden ingebed in onderzoek naar de Europese regelgeving op dit gebied. Tevens passen rechtsvergelijkende studies naar bijvoorbeeld het leerstuk van ‘estoppel’ in dit kader [promotieproject: het leerstuk van ‘estoppel’ vanuit civil law-perspectief].

De maatschappelijke verantwoordelijkheid van burgers en ondernemingen (professionals) concretiseert zich in privaatrechtelijke verhoudingen in tal van subjectieve gedragsregels. Deze zorgplichten variëren van maatschappelijk verantwoord ondernemen als generieke leidraad in de praktijk van het ondernemingsrecht tot specifieke normen voor burgers. Individuele partijen moeten zich te allen tijde mede laten leiden door gerechtvaardigde belangen van anderen die betrokken zijn bij het aangaan van privaatrechtelijke rechtsverhoudingen en bij het invullen van regels inzake maatschappelijk zorgvuldig gedrag. Een kernvraag daarbij is hoe deze veelheid aan regels (gedragsregulering) zich manifesteert in complexe juridische verhoudingen, bijvoorbeeld in samenhangende rechtsverhoudingen [senioronderzoek], maar tevens bij de beoordeling (normstellend) van gedragingen van burgers. De stijgende relevantie van beweegredenen in het recht heeft ingrijpende gevolgen voor de kwaliteit van betamelijkheidsnormen: de belangen van concreet betrokken derden bepalen of er een zorgvuldigheidsplicht, een plicht om voorzorgsmaatregelen te treffen, bestaat. In het particuliere contractenrecht bestaat een stijgend belang van achterliggende motieven, en in het algemeen geldt: wie zichzelf wil beschermen dient zijn gedrag af te stemmen op de gevolgen ervan voor de concrete ander. [thema: rechtsverwerking; promotieproject: gedragsregulering en betamelijkheid bij de invulling van de regels inzake onrechtmatige daad]. Een bijzonder perspectief daarbij is dat daarbij onderscheid dient te worden gemaakt al naargelang het doel van de transactie. Het particuliere rechtsverkeer heeft behoefte aan beoordeling vanuit het subjectieve perspectief, terwijl het ondernemersverkeer behoefte heeft aan (rechts)zekerheid over de totstandkoming en het voortbestaan van overeenkomsten. Dit leidt tevens tot erkenning van de autonomie van het handelsrecht [seniorproject: herwaardering van het onderscheid tussen burgerlijk en handelsrecht: het perspectief van de rechtszekerheid; promotieproject: Goederenrechtelijke en IE-aspecten van het onderscheid tussen particulier en ondernemersverkeer].

3 Deelprogramma Zinvol opereren met kennis

Kennis van feiten en recht vormt de basis voor de afhandeling van het rechtsgeding. Het proces van verkrijging en uitwisseling van nieuwe kennis vraagt om grote flexibiliteit. Kan het procesrecht aan die behoefte tegemoet komen door meer ruimte te bieden aan de actoren om zelf zinvol te opereren en wat houdt dat zinvol opereren dan in?

De geschetste verschuiving van zorgplichten heeft gevolgen voor de stel- en bewijsplichten in het geding. Bij het onderzoek naar de ontwikkelingen in het materiële recht worden deze gevolgen betrokken. Maar er is meer. De vrijwel onbegrensde mogelijkheden voor het verzamelen en verspreiden van informatie levert ook spanning op voor het op klassieke leest geschoeide procesrecht, waar de regulering moet veiligstellen dat kennis die nodig is voor goede beslissingen in het geding ook beschikbaar komt. In het recente verleden is nogal sterk benadrukt, dat de formele regulering van taken en bevoegdheden in het procesrecht niet bevredigt. Met name in het strafprocesrecht zijn de gebleken gerechtelijke dwalingen in concrete zaken beleefd als een aanleiding om de huidige toestand als suboptimaal te beschouwen. Een gedachte is dat bij een flexibeler stelsel met ruimte voor de eigen

verantwoordelijkheid de actoren zinvoller gaan opereren. Het inspelen op de concrete noden en behoeften in bepaalde zaken zou bevorderd kunnen worden door een meer open regeling in de wet. Nu is het wetboek van strafvordering nog een duidelijke afspiegeling van de gedachte, dat de wet het complete scenario aanreikt voor het strafgeding. Deze gedetailleerde regeling voor het gedrag van de actoren biedt echter geen garantie, dat zij in de praktijk steeds zinvol, in de betekenis van dienstig aan de geëxpliciteerde doelen van het procesrecht, opereren. Bovendien is onomstreden dat het scenario de praktijk niet weergeeft. Er valt dus spanning waar te nemen tussen wet en procespraktijk. Bij de nu nog heersende visie op processuele regelgeving – het wetboek als scenario van het strafgeding – kunnen fundamentele vragen gesteld worden. Is er een vaste verbinding tussen het beginsel van legaliteit en deze dominante vorm van wetgeving? Dwingen grondrechtelijke principes uit het EVRM tot deze visie? Vormt een meer open, flexibele regeling een alternatief, gelet op de consequenties, die dat zou hebben voor de gedingvoering in de praktijk en de positie van de actoren? Hoe moeten recente ontwikkelingen in het procesrecht in wetgeving en rechtspraak gewaardeerd worden in het licht van de hierboven beschreven spanning? Biedt een opener visie op legaliteit een goed alternatief om te waarborgen dat de kennis waarop het oordeel gebaseerd is voldoet aan de eisen van betrouwbaarheid, volledigheid en relevantie? [senior onderzoek flexibele legaliteit]

In het strafprocesrecht bestaan vooral formele regels, maar er is in de nationale wetgeving al een beweging te zien naar een meer flexibele invulling van de regulering (ruime begrippen in de wet, ruimte voor invulling door de rechter, ruimte voor partijen). Tegelijk zien we bijvoorbeeld dat een flexibele praktijk van informele grensoverschrijdende informatie-uitwisseling onderwerp wordt van nadere regulering. De behoeften van de gegevensverzameling en de eisen van bescherming van persoonsgegevens lijken dat proces van formalisering bevorderd te hebben. Hoe gaat dat proces van formalisering in zijn werk en wat is de uitkomst daarvan voor de (in)flexibiliteit van de nationale strafvordering [onderzoek informatie-uitwisseling in het kader van internationale strafrechtelijke samenwerking]. Welke bijdrage levert verder de implementatie van Europese Kaderbesluiten in het strafprocesrecht aan de positionering tussen formeel en flexibel? [promotieonderzoek: Implementatie Kaderbesluiten in de nationale strafvordering].

De stelling dat het strafrechtelijk bewijsoordeel gebaseerd is op de door de rechter verzamelde of hem aangereikte kennis vertelt de juridische, rationele waarheid. Niettemin is het een feit van algemene bekendheid, dat op de uiteindelijke beslissing ook irrationele factoren invloed uitoefenen. Het wettelijk stelsel gaat uit van de overtuiging van de rechter. De roep om ten aanzien van die overtuiging uitleg aan de justitiabelen en derden te geven wordt steeds luider. Onderzocht zou moeten worden wat de inhoud en betekenis is van dat wettelijk concept ‘overtuiging’, in onderscheid met andere procesrechtgebieden en/of vreemde strafrechtstelsels. Daaraan gekoppeld zouden vanuit die juridische kennis de inzichten uit de (rechts)psychologie verder ontwikkeld kunnen worden met als vraagstelling: wat is de verhouding tussen rationele en irrationele factoren bij de vorming van het rechterlijk bewijsoordeel en leent die verhouding zich voor verdere explicitering? Kan een proces beschreven worden waarin ook ten aanzien van het tot stand komen van de overtuiging de verantwoording van het bewijsoordeel in de uitspraak verbeterd kan worden? [promotieproject: De overtuiging van de strafrechter]

Bezieet men de civiele rechtspleging, dan heeft ook hier een verschuiving van zorgplichten haar gevolgen in de stelplicht en de bewijslast. Daarnaast komen ook andere aspecten van

kennis en verantwoordelijkheid, die niet minder aandacht verdienen. De volgende (onderzoeks)vragen hebben tevens betrekking op het zinvol opereren van de onderscheiden actoren. Wanneer dient een procespartij de aan haar beschikbare kennis in het geding te brengen? In hoeverre verhoudt zich de verplichting tot openbaring van kennis tot de autonomie van de procespartijen? Mag een rechter, die over bepaalde kennis denkt te beschikken, op die grond weigeren getuigen te horen? Zijn de Gedragsregels van de Advocatuur op het punt van het niet openbaren van confraternele stukken nog in overeenstemming met de moderne ontwikkelingen? In mediation wordt het standpunt gehuldigd, dat hetgeen door partijen wordt besproken, geheimhouding verdient. [promotieproject: alternatieve geschillenbeslechting als ‘derde laag’ of zelfstandige rechtsgang?] Hoe verhoudt dit zich met de substantiëringsplicht van partijen in een eventueel later geding voor de rechter? [promotieproject: de exhibitieplicht] Kortom, kennis en kennisoverdracht zijn tot een begrippenpaar geworden, waaraan men niet slechts in het materiële civiele recht, maar ook in de civiele rechtspleging aandacht moet schenken. [seniorproject: accurate waarheidsvinding in het burgerlijk proces; zie ook promotieproject De overtuiging van de strafrechter]

4 Deelprogramma Juridisch kennismanagement

Kennismanagement is onderdeel van het kwaliteitsbeleid in juridische organisaties. Hoe leren juridische professionals *in spe* en hoe houden zij bij hun beroepsuitoefening hun kennis op peil? Hoe verhouden de kenmerken van juridische kennis zich tot efficiënte en effectieve leerprocessen?

De juridische professional heeft een eigen verantwoordelijkheid voor het bij houden van zijn kennis. In juridische organisaties dan wel organisaties waarin juridische professionals opereren, is dat vaak onderdeel van het management van de organisatie. Er is voor juridische organisaties ook nog een tweede aanleiding om het kennismanagement op peil te houden. Professionele organisaties staan maatschappelijk onder druk om zoveel mogelijk fouten te voorkomen en in ieder geval moeten calamiteiten niet te wijten zijn aan een gebrek aan kennis. De belangrijkste prikkel hiertoe vormt de preventie van aansprakelijkheid wanneer er later iets fout gaat. Daarom maakt kennismanagement deel uit van juridisch kwaliteitsbeleid. De kennis van het recht moet in de organisatie constant vernieuwd worden. Dit aspect van het opereren van professionals leent zich uitstekend voor multidisciplinair onderzoek.

De volgende onderzoeksvragen komen dan op. Welke vormen worden in een organisatie gebruikt om de juridische professional met nieuwe juridische informatie te confronteren? Welke zijn het meest effectief in die zin dat de informatie door de geadresseerde ook opgenomen wordt. Zijn er in het recht inherente belemmeringen voor de adequate verwerking van nieuwe informatie? Ten eerste wordt dan het leergedrag van juridische professionals en juridische organisaties onderzocht. Dat is een vorm van niet-juridisch onderzoek, omdat gebruik gemaakt wordt van de resultaten van onderwijskundig onderzoek naar leergedrag van individuen en organisaties. Daarnaast kan dit onderzoek naar leergedrag aangevuld worden met een meer juridisch aspect van de kritische evaluatie van de doelen van de lerende juridische organisatie. Welke stand van zaken in het recht vormt de motivatie voor het gedrag en is dat vanuit intern juridisch perspectief terecht? Met andere woorden: dwingt de toestand van het recht inderdaad tot het vertoonde leergedrag en vormt het gevoerde kennismanagement inderdaad een rechtens relevant argument om aansprakelijkheidsrisico te reduceren?

Ten tweede wordt de juridische kennis zelf voorwerp van studie. Aan welke voorwaarden moet juridische kennis voldoen om inderdaad effectief verspreid te worden. Worden de bestaande vooronderstellingen, veelal ontwikkeld in het academisch onderwijs, gesteund door de praktijk van kennisdisseminatie in juridische organisaties? Welke mogelijkheden zijn er om de kennis over de variabelen in overdraagbaarheid toe te passen op juridische kennis? Kortom, zijn er instrumenten te ontwikkelen om te meten op welke plaatsen en in welke mate de effectiviteit van juridische informatieoverdracht gehinderd wordt door kenmerken van juridische informatie? Kan met die wetenschap bevorderd worden dat juridische informatie op het niveau van de professional inderdaad veredeld wordt tot juridische kennis? De uitkomsten van dit type onderzoek kunnen ook betrokken worden op de opleiding van de aanstaande professionals. Welke consequenties hebben de uitkomsten voor de vooronderstellingen die in de juridische opleiding (in de verschillende varianten en stadia) tot uitdrukking komen?

Bij juridisch kennismanagement dient met name samenhangend te worden onderzocht wat de architectuur, archeologie en topografie van juridische kennis precies inhouden: oorsprong, fundamenteen, blauwdruk, opbouw, gebruik en indeling van de juridisch wetenschappelijke theorie en praktijk dienen voorwerp te zijn van samenhangend onderzoek ten behoeve van onderwijs (bachelor, master en postacademisch/verdiepend). De concretisering hiervan (rechtsverwerkelijking) biedt tevens de mogelijkheid tot voortdurende verbetering van de kwaliteits-‘cirkel’ in het recht: fundamenteel onderzoek naar de rol van het recht in de samenleving in combinatie met (toetsing van) praktische bruikbaarheid en de vraag of voldoende rekening wordt gehouden met het gegeven dat *die Erfüllung der Gerechtigkeitsanspruch* (Esser) redelijk en zakelijk moet zijn.